

центральної влади та поділу їх на «своїх» та «чужих»; розбалансованості системи МС; безмежної корупції.

Список використаних джерел

1. Бодрова І.І. Європейський досвід удосконалення місцевого самоврядування / І.І. Бодрова, П.М. Любченко. – Х.: Оберіг, 2012. – 61 с.
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування / (переклад з англійської мови Є. М. Вишневського); Рада Європи. European charter of local self-governement Charter européenne de l'autonomie locale. – Страсбург: Рада Європи, 1985. – 9 с.
3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Затверджена Кабінетом Міністрів України 8 квітня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Закон України про «Про місцеве самоврядування в Україні»; Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»: станом на 11 листопада 2014 року / [відповідальний за випуск В.А. Прудников]. – Х.: Право, 2014. – 107 с.

Федишин Т.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. і. н., доцент, доцент кафедри теорії та
історії держави і права ТНЕУ
Ухач В.З.*

ТЕОРЕТИКО – ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

В Україні вже не перший рік існує проблема подолання корупції, яка в різних сферах діяльності органів державної влади та управління набула глобального і системного характеру. Корупція є антисуспільним явищем, яке істотно сповільнює темпи розвитку економіки держави, гальмує демократичні перетворення. Дане явище є серйозною перепорою у розвитку України як правової держави. Таким чином, актуальність даної теми зумовлена потребою у розробці якісно нових інструментів і методів протидії корупції. Варто зазначити, що корупція згубно впливає на довіру до влади, викликає у суспільстві відчуття несправедливості, порушує принцип верховенства права. Проте дане явище можливо подолати шляхом демократизації всіх сфер суспільного життя, розвитком громадянської свідомості та активності.

Проблеми протидії корупції в органах державної влади та управління розглядалися провідними науковцями такими, як: О. Мельниченко, В. Дейнека, М. Кармаліта, О. Розум, І. Шавло, Н. Шкуренко, О. Боднарчук, В. Гвоздецький, С. Сergyin, О. Акімов, А. Політова.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності корупції як складного соціального явища та обґрунтування теоретичних засад протидії корупції в органах публічної влади України.

Корупція, як соціальна категорія, являє собою складне, суспільно-небезпечне і багатоаспектне явище (економічне, політичне, правове, морально-психологічне), яке створює несправедливість у суспільстві і є не новим для нашої держави [2, с. 16].

На сьогоднішній день існує досить багато думок та поглядів щодо змісту поняття «корупція». А.С. Політова під корупцією розуміє «суспільно небезпечне діяння, яке полягає у зловживанні або перевищенні влади чи службових повноважень службовою особою, а також одержання нею для себе чи інших осіб неправомірної вигоди або прийняття обіцянки (пропозиції) щодо такої вигоди» [4, с. 271].

С. Серьогін стверджує: «корупція руйнує соціальну основу державності, виводить інтереси окремих державних службовців зі сфери інтересів держави й суспільства, протиставляє приватні інтереси чиновників суспільним потребам і ідеалам. Урешті-решт це призводить до відчуження влади від народу - її суб'єктивного носія й народу від влади в особі її суб'єктивних носіїв - державних службовців» [5].

Для того, щоб краще зрозуміти що ж таке корупція, потрібно вияснити передумови її утворення. На думку О.О. Акімова, за змістом можна виділити такі групи безпосередніх причин та умов розвитку корупції: «... політичні (замкнутість системи управління, її повільний розвиток, відсутність системи виховання патріотичних почуттів, моральних якостей, поверховість при проведенні антикорупційної політики, відсутність державної ініціативи щодо створення громадських формувань, незалежних недержавних структур для зростання активності населення у боротьбі з корупцією); економічні (несприятливий режим діяльності підприємств; відсутність прозорості багатьох економічних процесів; на тлі багатих державні службовці не мають навіть помірному достатку); правові (відсутність цілісної системи антикорупційних засобів, невизначеність відповідальності за корупційні діяння, формальний характер чинної системи декларування доходів, неповне визначення суб'єктів, не цілеспрямованість правоохоронних органів щодо виконання правових вимог при виявленні корупційних діянь, викритті винних у їх учиненні); організаційно-управлінські (відсутність чіткої регламентації діяльності посадових осіб, поширеність у кадровій політиці випадків заміщення посад через знайомство, відсутність механізмів унеможливлення прийняття на службу лідерів і членів злочинних угруповань та здійснення ними кар'єри, відсутність окремих працівників, які контролювали б цю сферу); соціально-психологічні (нерозвиненість громадянської свідомості, корислива спрямованість державних службовців, професійна та моральна деформація частини керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до корупції) тощо» [1, с. 186].

Корупція має такі характерні ознаки: 1) має суспільний характер та спосіб проявлення і обумовлюється станом суспільства на кожному конкретному етапі його розвитку; 2) її суб'єктами можуть бути тільки особи, наділені владою чи публічними повноваженнями; 3) проявляється у вигляді реалізації такої влади чи повноважень у неправомірних, здебільшого корисливих діях; 4) тісно пов'язана з організованою злочинністю і, на думку багатьох учених, є її невід'ємною частиною; 5) структурно вона складається з кримінальних злочинів, адміністративних правопорушень і цивільно-правових деліктів; 6) суспільна небезпечність корупції полягає, насамперед, у негативному впливі на охоронювані законом цінності у сфері державної влади [3, с. 40].

Можна констатувати, що в Україні створена в цілому достатня законодавча база для ефективної боротьби з корупцією. Проблема полягає не

у відсутності належної законодавчої бази, а в її неефективному застосуванні. До заходів щодо боротьби з корупцією в органах публічної влади, можна віднести: визначення корупції як національного злочину (занесення у чорний список корпорацій, що беруть участь у корупційних угодах під час укладення міжнародних договорів); припинення монополії влади посадових осіб в органах публічної влади (розмежування повноважень, випадковий розподіл посадових осіб за регіонами, інтенсивний моніторинг і аудит надання державних послуг), децентралізація і прозорість діяльності уряду; побудова раціонального та спрощеного законодавства;

посилення відповідальності співробітників органів публічної влади, розробка схем заохочення і матеріального стимулювання за підвищення показників ефективності роботи; мінімізація особистої взаємодії службовців органів публічної влади з клієнтами - отримувачами державних послуг (автоматизація процедур); невідворотність покарання посадових осіб, залучених до корупційних операцій; створення антикорупційних комісій тощо.

Слід наголосити, що досвід окремих країн світу показує, що необхідними умовами в боротьбі з корупцією в системі взаємовідносин між населенням і органами публічної влади є політична воля та підтримка з боку вищих ешелонів влади; ліквідація системи покровительства (наприклад, шляхом найму зарубіжних фахівців на керівні посади або посади радників на заздалегідь визначений період); активна участь в антикорупційних кампаніях асоціацій платників податків та представників ділових кіл; поступовість і послідовність у проведенні реформ. Слід також відзначити важливість і необхідність заходів, здійснюваних на публічній службі, з підвищення правової культури суспільства, формування в суспільстві нетерпимості до проявів корупції, розвитку інституту громадського контролю за дотриманням законодавства України. Тобто зі знищення того живильного середовища, яке безпосередньо впливає на виникнення корупційних ризиків у діяльності органів публічної влади [6, с. 262].

Вищевикладене дає підстави резюмувати, що корупція є однією з найболючіших проблем сьогодення. Подолання даного явища дасть нам можливість вийти на новий рівень на шляху до правової держави, сприятиме подоланню кризових явищ та підніме імідж України на світовій арені. Тому впровадження заходів антикорупційного спрямування є одним із першочергових завдань державної влади.

Список використаних джерел

1. Акімов О.О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні / О.О. Акімов // Державне управління: теорія та практика. – 2014. – №1. – С. 181-188.
2. Боднарчук О.Г. Теоретичні основи та адміністративно-правові механізми протидії корупції в Державній кримінально-виконавчій службі України. Монографія / О.Г. Боднарчук. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 462 с.
3. Грек Т.Б. Відповідальність за корупцію в світлі міжнародно-правових актів / Т.Б. Грек, Г.Б. Грек // Адвокат. – 2011. – № 4. – С. 39-42.
4. Політова А.С. Поняття корупції: проблеми визначення / А.С. Політова // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 2-3. – С. 268-272.
5. Сergygin S. Соціальна сутність корупції в органах державної влади / С. Сergygin. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03\(3\)/09sssodv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03(3)/09sssodv.pdf).

6. Сорокіна Н. Напрями запобігання корупції в органах публічної влади на сучасному етапі державотворення / Н. Сорокіна // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2. – С. 259-267.

Федус В.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Баран А.В.*

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ДОКТРИНИ ТА СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ У ПРАВОЗАСТОСОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Правова доктрина та судовий прецедент – це одні із тих джерел права, які на даний час не знайшли достатнього застосування в Україні з огляду на правові традиції та специфіку національної правової системи. Втім, недоцільно стверджувати, що доктрина і судова практика не мають впливу на правотворчість та правозастосування.

Щодо наукового визначення даних термінів серед правників існує відносна однаковість бачення. Запропонуємо дефініції, дані М.В. Кравчуком, який визначає судовий прецедент як «рішення компетентного органу держави в конкретній справі, яка розглядалася вперше і якому надається формальна обов'язковість при розв'язанні всіх наступних аналогічних судових справ», а правову доктрину – як «думки авторитетних вчених з питань права», зазначаючи при цьому, що в Україні доктрина, хоч і не визнається формальним джерелом права, впливає на розвиток юридичної практики, вдосконалення законодавства, тлумачення закону [6, с. 226].

Оскільки в даній науковій розвідці ми розглядаємо відразу два джерела (форми) права, доцільно спершу надати відокремлену оцінку кожному з них із точки зору значення для правозастосування в Україні, а тоді, підбиваючи підсумки, проаналізувати їх співвідношення та потенційні зв'язки.

Щодо доктрини, то вона офіційно не визнається джерелом права України. Позиція більшості вчених, наприклад Сидоренка О.М., полягає у тому, що правова доктрина є вторинним джерелом права [9, с. 39].

Норма, вироблена правовою доктриною, є нормою-принципом. Загальні принципи права значною мірою визначають зміст юридичної системи. Вони є підґрунтям будь-якої юридичної конструкції.

Авторитет окремих фундаментальних принципів, закріплених і захищених міжнародними угодами (наприклад, Конвенцією про захист прав людини та основних свобод 1950 р.), надає їм характеру принципів наднаціонального рівня, які не повинні ігнорувати установчі органи країн, що підписали ці домовленості [9, с. 40].

У літературі термін «доктрина» вживається у широкому сенсі: а) вчення, філософсько-правова теорія; б) точка зору вчених-юристів з тих чи інших питань, які стосуються сутності та змісту різних юридичних актів, з питань